

Angelo Scola, *Doświadczenie człowieka. U źródeł nauczania Jana Pawła II*, tłum. Patrycja Mikulska, (seria: Papieża Wojtyły Posługa Myślenia), Lublin: Instytut Jana Pawła II KUL 2010, ss. 183.

Rozważania na temat doświadczenia człowieka w nauczaniu Jana Pawła II znalazły się w polu zainteresowań Angelo Scoli. Zagadnienie to odkrywa na nowo i rzetelnie opracowuje w recenzowanej książce. Jak sam wyjaśnia, jest to zbiór refleksji nad myślą Karola Wojtyły, u podłoża której znajduje się właśnie podstawowe doświadczenie człowieka.

Książka zawiera uporządkowane tematycznie artykuły, w których Kardynał przedstawił wybrane, kluczowe podstawy nauczania papieża oraz zasadnicze dla myśli K. Wojtyły pojęcia odnoszące się do podstawowego doświadczenia człowieka.

Omawiana praca składa się z trzech części oraz aneksu. Pierwsza, zatytułowana *Doświadczenie podstawowe*, zawiera dwa artykuły – *Koniec podmiotu czy człowiek ponownie w centrum?* oraz *Doświadczenie i wiara*. Pierwszy z nich koncentruje się na antropologii, jaką proponuje Wojtyła, drugi zaś odnosi się bezpośrednio do jego namysłu nad antropologią chrześcijańską. Porusza tematykę związaną z zasadami wzbogacenia wiary, doświadczenia wiary oraz zarysem wiary Kościoła. A. Scola zauważa, iż pełnia doświadczenia ludzkiego jest doświadczeniem wiary, która jest darem od Boga. Życie każdego chrześcijanina jest istnieniem człowieka w Jezusie poprzez przyjęcie daru i oddania siebie Bogu.

Druga część, zatytułowana *Wydarzenie Chrystusa a wolność człowieka*, składa się z trzech rozdziałów: *Relacja prawda–wolność*, *Jezus Chrystus – Prawda żywa i osobowa*, *Jezus Chrystus – żywe i osobowe Prawo*. A. Scola dokonał przeglądu pism papieża w celu ukazania związku i zależności między prawdą a wolnością. Skoncentrował się na trzech encyklikach papieskich (*Redemptor hominis*, *Dives in misericordia* i *Dominum et Vivificantem*) poświęconych Trójcy Świętej. Rozważaniom poddał charakterystyczny dla nauczania papieża trynitarny chrystocentryzm, dokonując syntezy dotyczącej odkupienia świata jako tajemnicy miłości. Jan Paweł II, nazywając Jezusa Chrystusa objawieniem miłości i miłosierdzia, wskazuje drogę od Jezusa do Ojca w Duchu. A. Scola podejmuje też dyskusję na podstawie encykliki *Veritatis splendor* dotyczącej człowieczeństwa Jezusa Chrystusa, gdzie objaśnia moralną wartość faktu bycia człowiekiem Syna Bożego, oraz ukazuje sedno kryzysu moralności, który od wewnątrz atakuje wspólnotę chrześcijańską. Autor zauważa, iż

całą encyklikę przenika wizja człowieka, która wyjaśniana jest poprzez bogactwo antropologii chrześcijańskiej.

Trzecia, ostatnia część nosi tytuł *Powroty*. Składa się z dwóch rozdziałów – *Kościół osoby. Wypowiedzi Karola Wojtyły na ekumenicznym Soborze Watykańskim II* oraz *Mężczyzna – kobieta*. W tej części A. Scola przedstawił poglądy Wojtyły zaprezentowane przez niego na Soborze Watykańskim II, ukazujące genezę treści podstawowego doświadczenia człowieka. Przytacza też myśl przyszłego papieża na temat podstawowego zadania Soboru, jakim jest pogłębianie rozumienia wolności religijnej, która oparta jest na doktrynie Objawienia. Jako sens zrozumienia wolności przytacza ujęcie racjonalnej natury człowieka. Ostatni rozdział poświęcony jest związkowi kobiety i mężczyzny, temat ten był często podejmowany zarówno w nauczaniu przed, jak i w czasie pontyfikatu Jana Pawła II. Autor zwraca uwagę, że w antropologii nauczania papieża niezwykle ważne są rozważania dotyczące relacji między kobietą a mężczyzną. Odnosi się również do Matki Bożej. Zrozumienie oblubieńczego związku Jezusa z Kościołem jest możliwe poprzez osobę Maryi. Matka Boska jest wzorem dla każdego człowieka, w Niej właśnie spełnia się plan Boga Ojca.

W książce znajdują się także dwa dodatki: *Eklezjologia przemówienia w Loreto (1985)* i „*Metanoia*”, która otwiera nas na przebaczenie. Teksty te odnoszą się bezpośrednio do wizji podstawowego doświadczenia człowieka. Pierwszy artykuł zawiera nauczanie papieża, które kieruje do zgromadzonych na kongresie Kościoła włoskiego w Loreto i w którym nawiązuje do samopoznania Kościoła i jego misji w dziejach. Drugi artykuł podejmuje temat przebaczenia. Ojciec święty zachęca wszystkich wierzących do tego, aby naśladowali Jezusa Chrystusa, pragnęli prawdy i byli Mu posłuszni. Pokazuje wartość stwierdzenia, że *Metanoia* pozwala przebaczać.

A. Scola należy do współczesnych myślicieli katolickich. W swoich esejach zwraca uwagę na potrzebę racjonalnej antropologii. Ta zaś winna być rozwijana w efekcie doświadczenia wiary.

W prezentowanej książce wybrzmiewa wspólne dla Angelo Scoli i Jana Pawła II rozumienie i postrzeganie pojęcia doświadczenia podstawowego. Kardynał czerpie z filozofii chrześcijańskiej oraz jest kontynuatorem myśli klasycznej. Uważa, że zaproponowana interpretacja nauczania Jana Pawła II odbywa się za pomocą klucza, którym są refleksje i myśli Karola Wojtyły. Tym sposobem ukazana jest ciągłość nauczania Jana Pawła II, która wiąże się ze stale aktualnym problemem człowieka i jego doświadczeniem.

Na uwagę zasługuje forma przekazu Scoli. Autor w swoich esejach w sposób niezwykle głęboki, a zarazem prosty przedstawił myśl Jana Pawła II, akcentując teologiczno-filozoficzne podłoże głoszenia przez papieża humanizmu.

Marta Religa
Instytut Pedagogiki KUL